

Bouwen aan duurzame verbindingen in een sterke gemeente

**Verkiezingsprogramma
2010-2014**

Christen Democratisch Appèl Zwolle

Het CDA is een moderne partij voor alle mensen. Voor het CDA staat de betrokkenheid van mensen bij de samenleving centraal. Niet alleen het familie- en gezinsleven, maar ook de school, de buurt, het bedrijf en de vereniging vormen het draagvlak van onze Zwolse samenleving. Het CDA heeft een eigen plaats in de Nederlandse politiek, zowel op ethisch, sociaal als op economisch gebied. Het CDA hecht grote waarde aan het behoud van normen en waarden en ook aan onze keuze voor financiële degelijkheid. Tegelijk is het CDA vooruitstrevend als we kijken naar onze inzet voor het milieu en onze keuze voor duurzaamheid. Juist nu zijn deze CDA-uitgangspunten de belangrijkste basis om te bouwen aan een andere samenleving.

Het CDA Zwolle is trots op haar stad en haar inwoners. Als moderne, christendemocratische volkspartij heeft zij haar wortels in de Bijbel en in alle lagen van de bevolking. Daar haalt zij ook hier haar inspiratie vandaan. De betrokkenheid die mensen tonen als het om het gezin, de school, de wijk, maar ook het bedrijf en de vereniging gaat: daar is het echte draagvlak voor de gemeente te vinden.

In een tijd waar veel mensen op zoek zijn naar stabiliteit, zekerheid en vertrouwen is het van belang dat de gemeente actief bouwt aan het leggen van verbinding met, en in, de Zwolse samenleving en aan een verbinding met de toekomst.

Duurzaamheid

Het leggen van verbinding met de toekomst betekent voor het CDA dat we de generatie na ons zo weinig mogelijk opzadelen met onze problemen. Het CDA staat voor duurzaam handelen. Niet alleen op het vlak van milieu/klimaat en energie, maar ook als het gaat om de leefomgeving, de financiën, huisvesting en werkgelegenheid. Het CDA wil het bewustzijn rond het thema duurzaamheid (helpen) vergroten.

Het CDA denkt aan de ene kant aan het leggen van de verbinding met de toekomst, maar ook aan het **leggen van verbindingen tussen mensen, bedrijven en de gemeentelijke overheid**. Verbinding leggen is juist nu belangrijk in een omgeving die onzekerheden kent en waarbij mensen zoekende zijn naar stabiliteit, zekerheid en vertrouwen.

In maart 2010 kiest u als inwoner van Zwolle weer een nieuwe gemeenteraad. Voor het maken van een keuze is het belangrijk om te weten waar het CDA voor staat.

Verantwoordelijkheid

CDA-politici lopen niet weg voor de verantwoordelijkheid om tegen deze achtergrond het 'gemeentelijk schip' op koers te houden in de richting van een veilig en respectvol leefklimaat. Begrippen als (1) (publieke) gerechtigheid, (2) rentmeesterschap, (3) gespreide verantwoordelijkheid en (4) solidariteit vormen al decennialang de kern van het CDA-gedachtegoed. Zij vormen de basis bij het maken van beleid en het maken van politieke keuzes.

De concrete invulling van deze vier begrippen houdt ons voortdurend scherp in het dagelijkse politieke handelen. Zo is het CDA zich bewust van haar verantwoordelijkheid van goed rentmeesterschap. Dit stelt het CDA voor een dilemma. Enerzijds speelt de behoefte tot het samenstellen van een aansprekend verkiezingsprogramma, met heldere wensen, ambities en na te streven resultaten op het vlak van duurzaamheid. Anderzijds speelt de realiteit en wordt het CDA gedwongen onder het huidige economisch gesternte realistisch te blijven. Het CDA loopt niet weg voor haar verantwoordelijkheid en wil – ook in tijden van economische tegenwind – leiderschap tonen en regisseur zijn in het maken van heldere keuzes voor de toekomst. Duurzaamheid is ook hierin een sleutelwoord.

Het CDA wil een goede vertegenwoordiging van burgers in de gemeenteraad zijn. Het CDA wil Zwollenaren, Zwolse organisaties en in Zwolle gevestigde bedrijven meer bij de gemeentelijke politiek betrekken om samenwerkend nieuwe wegen naar een duurzame toekomst in te slaan.

Hoe plaatst het CDA zichzelf in de samenleving?

Het CDA wil bijdragen aan een vitale en krachtige maatschappij. Dan is het van belang om de samenleving van onderop op te bouwen, vanuit de eigen omgeving en de eigen verbanden waar mensen in leven; een betrokken samenleving die haar eigen verantwoordelijkheid neemt, om eigen initiatieven te kunnen ontwikkelen en talenten te ontdekken.

Daarvoor is een overheid nodig die deze samenleving ondersteunt, draagt en verder brengt.

Oftewel?

Het CDA gaat voor een toekomst voor iedereen. Een toekomst van 'hier & daar' en 'nu & later'. Het gaat over **Duurzame Verbindingen**, waarin mensen samen leven en actief zijn in een verantwoordelijke maatschappij. En deze droom willen wij realiseren in de hedendaagse maatschappij.

Leeswijzer

De onderwerpen die het CDA Zwolle van belang vindt om standpunten over in te nemen zijn in alfabetische volgorde weergegeven in dit visiedocument. Het is een bewuste keuze voor deze indeling, omdat er een samenhang is tussen, en met, de verschillende onderwerpen. Alle onderwerpen zijn van belang. De verbindingen tussen de onderwerpen willen we niet te kort doen door een volgorde van belangrijkheid aan te geven. Het gaat immers om 'Bouwen aan Verbinding'. Per onderwerp is puntsgewijs aangegeven wat het CDA Zwolle op basis van het visiedocument de komende vier jaar in concreto wil bereiken.

Bestuur CDA Zwolle
Zwolle, 27 oktober 2009.

Inhoudsopgave

	Bladzijde
1. <u>Armoedebestrijding, werk en sociale participatie</u>	4
2. <u>Binnenstad</u>	4
3. <u>Cultuur</u>	5
4. <u>Dak- en thuislozen en verslaafden</u>	6
5. <u>Duurzaam ontwerpen, bouwen en gebruiken</u>	6
6. <u>Economie</u>	7
7. <u>Energie</u>	8
8. <u>Financiën en gemeentelijke lasten</u>	9
9. <u>Gezin</u>	9
10. <u>Jeugd- en jongerenbeleid</u>	10
11. <u>Maatschappelijke participatie</u>	11
12. <u>Duurzaam ontwerpen, bouwen en gebruiken</u>	12
13. <u>Openbare ruimte (schoon, heel en veilig)</u>	13
14. <u>Ouderen</u>	14
15. <u>Parkeren</u>	15
16. <u>Platteland en stad</u>	15
17. <u>Regiofunctie</u>	16
18. <u>Scholen</u>	16
19. <u>Sport – breedtesport</u>	17
20. <u>Veiligheid en leefbaarheid</u>	18
21. <u>Verkeer en vervoer</u>	18
22. <u>24-uurseconomie</u>	19
23. <u>Wmo</u>	19
24. <u>Woningbouw</u>	20
25. <u>Wijkgericht werken</u>	21

1. Armoedebestrijding, werk en sociale participatie

Werk is volgens ons de beste oplossing voor bestrijding van armoede, sociaal isolement en het realiseren van sociale zekerheid. Wij hebben daarom in de voorgaande collegeperiode veel geld en energie gestoken in de uitvoering van de WWB met positieve resultaten. In de periode 2010-2014 zal een stapje harder moeten worden gewerkt om zoveel mogelijk mensen zo snel mogelijk aan het werk te helpen. Zeker als het gaat om de jongeren. De werkloosheid onder hen stijgt zeer sterk en voor hen geldt vaak dat hoe langer zij werkeloos zijn, des te moeilijker het voor hen wordt om aan de slag te komen.

Zolang er geen werk beschikbaar is of gevonden is, met als mogelijk gevolg een bestaan rond het minimum, vinden wij het van groot belang dat mensen die in deze benarde omstandigheden verkeren mee kunnen blijven doen in de maatschappij en dat een sociaal isolement vermeden wordt. Er moet een goed vangnet voor hen zijn.

Het college heeft in de periode 2006-2010 hard gewerkt aan, en fors geïnvesteerd in dat vangnet. Dat maakt dat Zwolle het tot op heden relatief goed doet als het gaat om armoedebestrijding. De uitdaging voor de collegeperiode 2010-2014 zal liggen in het behoud van dat vangnet door de nodige financiële middelen daarvoor te vinden in tijden van bezuinigingen. Het CDA zal zich daarvoor sterk maken.

Streven naar (duurzaam) behoud van het bestaande, beperkt niet de ambitie van het CDA om de armoede meer terug te dringen.

Het CDA Zwolle wil:

- Inzetten op meer maatwerk voor begeleiding bij het zoeken naar een baan;
- Jongeren moeten binnen drie maanden een baan hebben / studie volgen of een leer-/werktraject volgen;
- Het huidige armoedebeleid behouden en indien mogelijk verstevigen;
- Een schuldhulpwinkel opzetten waar Zwollenaren met schulden zich kunnen melden en maatschappelijke organisaties hun bijdrage kunnen leveren;
- Een betere samenwerking tussen het UWV Werkbedrijf en de Sociale dienst.

2. Binnenstad

Zwolle heeft een geweldige binnenstad. De trots van menig Zwollenaar. De binnenstad is dan ook van alle Blauwvingers. Mensen van buiten Zwolle noemen haar na de eerste kennismaking vaak een goed bewaard geheim. Toch kan de kwaliteit van de binnenstad aanmerkelijk verbeterd worden. Het centrum moet een bruisend geheel kunnen vormen. Een compacte binnenstad (winkelfunctie) gecombineerd met een aantrekkelijk woonklimaat kan het bruisende karakter versterken.

Belangrijke verbeterpunten voor het CDA zijn de kwaliteit van de openbare ruimte, denk aan prullenbakken, bankjes en bestrating. Daarnaast is het voor het CDA van groot belang dat de binnenstad schoon is. Het mag niet meer gebeuren dat er vuilniszakken naast de containers staan. Afval op straat moet snel worden verwijderd en graffiti moet weggehaald worden. Nog belangrijker is het preventief optreden door een streng handhavingregime. Het wild parkeren van fietsen in het centrum ziet er rommelig uit maar is ook een obstakel en soms zelf gevaarlijk. Het CDA wil graag dat de fietsparkeergelegenheid aan de Melkmarkt gerealiseerd wordt. Daarvoor is herontwikkeling in het centrum nodig. Het CDA is niet per definitie tegen herontwikkeling in het centrum, maar is wel kritisch op de wijze waarop dit gebeurt. Het CDA heeft bewondering voor de projecten die stichting stadsherstel realiseert. Dit

is voor het CDA een voorbeeld van hoe we op duurzame wijze met ons centrum om moeten gaan.

Duurzaamheid willen we ook terug zien in het winkelaanbod, bijvoorbeeld door het stimuleren van een boerenmarkt of een permanente hal voor verse producten naar Frans voorbeeld. Door herontwikkeling en toevoegingen kan het winkelaanbod kwalitatief en kwantitatief toenemen. Naast winkelen moet er ook aandacht zijn voor de versterking van de functies: wonen, werken en verblijven/recreëren. De rol van de gemeente is hierbij die van regisseur.

Het CDA Zwolle wil:

- Fietsparkeergelegenheid op de Melkmarkt realiseren;
- Stevige combinaties van dagwinkels en horeca en concentratie van avondhoreca;
- Meer ruimte voor terrassen;
- Duurzaamheid en diversiteit willen we terugzien in het winkelaanbod (bijv. boerenmarkt naar Frans voorbeeld);
- Herontwikkeling Gasthuisplein, Meerminnenplein, Melkmarkt-Zuid, onderzoeken herontwikkeling Xenos/V&D-locatie;
- In 2012 een concreet plan hoe de kwaliteit van de openbare ruimte wordt ingevuld met o.a. meer gebruik van duurzaam attractief straatmeubilair;
- Waterpartijen realiseren in de binnenstad;
- Routing in binnenstad/aantrekkelijk maken van een rondje in de stad;
- Een einde aan het wildparkeren van fietsen;
- Passend bouwen in de binnenstad;
- Monumenten in de binnenstad behouden en onderhouden;
- Eigenaren stimuleren, faciliteren, adviseren en begeleiden bij behoud van hun monument;
- Heroverweging van het welstandsbeleid.

3. Cultuur

Om ontmoeting en betrokkenheid tussen mensen te bevorderen, is cultuur belangrijk. Het CDA vindt het belangrijk dat in de stad zich een cultureel bewustzijn ontwikkelt. Het kunst- en cultuurbeleid moet leiden tot een zogeheten 'vermaatschappelijking' van kunst. Dat kan onder meer door als gemeente samen met kunstenaars de burgers meer te betrekken bij kunstprojecten in de stad. Op deze manier blijft er niet alleen iets tastbaars achter (al dan niet in de openbare ruimte), maar heeft het mensen ook samengebracht. Het is daarbij wel belangrijk dat kunstuitingen niet worden afgevlakt. Kunst moet uitersten blijven kennen.

Het CDA wil in de periode 2010-2014 kunstenaars uitdagen ondernemender te zijn. Te lang is kunst- en cultuurbeleid vooral subsidiebeleid geweest. Wij zijn van mening dat dit anders kan. Deze filosofie willen we de komende periode versterken door te faciliteren, te initiëren en te regisseren. De Creatieve Industrie Zwolle (KIZ) en R10 zijn daarbij belangrijke partners.

Het CDA is blij met de huidige culturele voorzieningen in Zwolle. Het CDA vindt het belangrijk dat het aanbod van deze voorzieningen beschikbaar is voor iedere burger. Dat iedere burger toegang heeft tot muziek, theater, film, amateurkunst en kunstzinnige vorming. Maar cultuur is niet het eigendom van de gevestigde professionele instellingen. Ook initiatieven daarbuiten moeten ruimte gaan krijgen. In de collegeperiode 2006-2010 is de aanzet hiertoe gezet. In de collegeperiode 2010-2014 zal de amateurcultuur verder moeten versterkt.

Huisvesting van de bibliotheek zal in 2010-2014 aandacht moeten krijgen. Het huidige pand biedt onvoldoende ruimte en mogelijkheden. Het vloeroppervlak is te beperkt om de collectie aantrekkelijk te kunnen presenteren en er is te beperkte ruimte om de verblijfsfunctie van de bibliotheek goed vorm te kunnen geven. Het CDA is van mening dat een centrale bibliotheek

met een eigentijdse inrichting en eigentijdse voorzieningen een sterke toename van het aantal bezoekers kan bewerkstelligen, ook van jonge mensen.

Het CDA Zwolle wil:

- Inventief expositieruimtes creëren/initiëren in de binnenstad;
- Kunstroutes van binnenstad naar wijken en andersom;
- Dat de Nieuwe Markt het Mont Martre van Zwolle wordt door maandelijkse exposities, theater- en verhaalvoorstellingen en concerten;
- Besluit huisvesting centrale bibliotheek;
- Ondernemerschap in de sector cultuur (kunstenaars/organisatoren/artiesten etc.) bevorderen;
- Invloed van de Zwollenaar op bestaand budget ten behoeve van kunst in de openbare ruimte vergroten.

4. Dak- en thuislozen en verslaafden

Ieder mens telt in de visie van het CDA. Niemand mag worden afgeschreven door de samenleving. Het CDA is voorstander van de aanpak 'Zorg vóór overlast': er moet geïnvesteerd worden in preventie en vroegsignalering. Wie toch verslaafd en/of dakloos raakt, moet kunnen rekenen op voldoende opvang en deskundige begeleiding. Wie desondanks overlast en criminaliteit veroorzaakt, moet stevig worden aangepakt vanuit (bemoei)zorg en politie/justitie. Het beleid moet gericht zijn op maatschappelijk herstel. Via samenhangende hulpverlening en diverse participatieprojecten dienen deze mensen uiteindelijk (weer) in staat te worden gesteld zoveel mogelijk verantwoordelijkheid voor zichzelf en hun omgeving te dragen.

De opvangvoorzieningen zijn landelijk toegankelijk, maar de eerste verantwoordelijkheid geldt lokaal en regionaal: 75 procent van de opnames dient mensen te betreffen uit het centrumgemeentengebied van Zwolle.

Het CDA Zwolle wil:

- Doelgroep aan het werk (dagbesteding);
- Vernieuwing van het Nel Banninkhuis (verplaatsing);
- Realisatie van de geclusterde voorziening Pannekoekendijk;
- Belofte aan Diezerpoort ter zake van Bonjour nakomen;
- Streven naar vijftig procent minder daklozen op straat in 2014 (van 250 naar 125).

5. Duurzaam ontwerpen, bouwen en gebruiken

Het CDA is ambitieus ten aanzien van de (innovatieve) invulling van het thema duurzaamheid, zoals bijvoorbeeld op het gebied van particulier woningbezit, alternatieve energiebronnen, led verlichting, duurzaam ondernemen, duurzaam bouwen, het bevorderen van duurzame energiebronnen en het creëren van duurzame leefomgevingen. Onze ambitie op het gebied van duurzaamheid is iets anders dan het opplussen van het al rijk aanwezige groen in onze stad en het plegen van onderzoek naar boomwortels.

Bij nieuwbouw van woningen zijn duurzaamheid van materialen en energiebesparing uitgangspunt. Waar mogelijk wordt bij de situering van woningen en andere gebouwen rekening gehouden met de mogelijkheden om zonne-energie zoveel mogelijk te benutten. Voor de afvoer van hemelwater wordt waar mogelijk het hemelwater langzaam afgevoerd en in de bodem gebracht.

Een duurzame gemeente en een duurzaam gebruik van gebouwen gaan hand in hand. Het slopen van een relatief nieuw gebouw past niet per definitie binnen onze duurzaamheidsambities. Duurzaamheid betreft de tijdsduur waarin een gebouw gebruikt wordt, de fysieke kwaliteit van het gebouw en de architectonische kwaliteit. Het ontwerpen van gebouwen zou wat het CDA betreft dan ook met een veel duurzamer perspectief moeten plaatsvinden. Zeker daar waar de gemeente opdrachtgever is. Slechts wanneer een nieuwe functie echt niet mogelijk is kan sloop pas aan de orde komen.

Het CDA Zwolle wil:

- Bewoners stimuleren om hun woning energiezuiniger te maken door bijvoorbeeld subsidies beschikbaar te stellen;
- Dat de gemeente honderd procent duurzaam inkoopt;
- In de nieuwbouw het 'cradle-to-cradle' principe toepassen;
- Dat aanleg van woonwijken honderd procent energieneutraal is.

6. Economie

Economische ontwikkeling is een belangrijke voorwaarde voor het goed functioneren van een samenleving. Zowel kleine als grote bedrijven zijn onmisbaar voor een gemeente. Zwolle moet aantrekkelijk zijn als vestigingsstad voor ondernemers. Een florerend bedrijfsleven is van grote waarde voor de groei van de stad op zowel economisch als sociaal gebied.

Het bedrijfsleven kan daarnaast een grote rol spelen in de zorg van de leefomgeving en in het algemeen bij de betrokkenheid van bedrijven bij de gemeenschap, bijvoorbeeld door het in dienst nemen van mensen met een functiebeperking, het sponsoren van evenementen in de stad of het faciliteren van regelingen rond zorg en ouderschap.

Nederland en daarmee Zwolle, zit echter nu in een economisch lastig tijdperk. Alhoewel wij niet de illusie hebben op lokaal niveau de recessie volledig te kunnen keren, zijn wij van mening dat lokaal wel de nodige bijeffecten van de crisis kunnen worden afgevlakt of zelfs worden voorkomen. Daarvoor zijn in 2008 en 2009 al stevige stappen genomen. Maar tegen de tijd dat dit verkiezingsprogramma in politieke daden wordt omgezet kunnen de omstandigheden weer gewijzigd zijn. Het is zaak scherp te blijven.

Het CDA ziet drie duidelijke aandachtsgebieden in deze economisch lastige tijden:

1. De ondernemer de ondernemer laten zijn. Wij zouden graag zien dat de inspanningen van de gemeentelijke overheid zich richt op de verplichte contacten tussen ondernemer en gemeente. Daar moeten belemmeringen worden weggehaald door bijvoorbeeld deregulering, het doorontwikkelen van het digitale ondernemersloket en het snel afgeven van vergunningen. Zo duurt bijvoorbeeld de procedure rondom de rood-voor-rood regelingen in Zwolle veel langer dan in andere gemeenten. Dat moet sneller.
2. We pleiten voor een objectief ondernemersklimaat met een Zwols tintje. Wij gaan voor een gemeente die actief Zwolse bedrijven informeert over en faciliteert bij Zwolse aanbestedingsprocedures.
3. Voorbereiding op de toekomst. Zwolle moet blijven investeren in de bereikbaarheid van de stad en de mogelijkheden voor vestiging van ondernemers.

Om dat voor elkaar te krijgen moet een lokale overheid leiderschap tonen en regisseur zijn. Het CDA ziet de gemeente als verantwoordelijke om partijen samen te brengen die gezamenlijk het mogelijk moeten maken om de gevolgen van de economische situatie te stabiliseren en wellicht te verbeteren.

Het CDA Zwolle wil:

- Aanbestedingsprocedures van gemeente Zwolle melden in 'Raadswijzer' in huis-aan-huisblad, gemeentelijke website en nieuwsbrief Economie & Arbeid;
- Deregulering in overleg met Zwolse ondernemers;
- Snellere afgifte allerhande vergunningen;
- Dat de gemeente haar rekening binnen dertig dagen voldoet;
- Investeren in bereikbaarheid en vestigingsmogelijkheden;
- Uitbouw van mogelijkheden van parkmanagement bestaande bedrijventerreinen;
- Goede bereikbaarheid en toegankelijkheid van de binnenstad van alle kanten. De hele binnenstad moet aantrekkelijk winkel- en uitgaansgebied blijven.

7. Energie

We moeten nadrukkelijk inzetten op nog meer energiebesparing. Dit is een goede manier om de risico's van het energiegebruik op dit moment te verminderen. Het levert bovendien geld op. Maar ook moeten we inzetten op het stimuleren van aardgas en biobrandstof bij verkeer en vervoer. Het CDA is van mening dat er doelstellingen geformuleerd moeten worden met betrekking tot CO₂-reductie of zelfs CO₂-neutraliteit.

De gemeente onderschrijft de millenniumdoelstelling door zich te hebben aangemeld als 'millenniumgemeente'. De gemeente Zwolle doet al veel om het predikaat eer aan te doen, maar het is onvoldoende zichtbaar. Dat is jammer. Om de burger meer bewust te laten worden, zal meer ruchtbaarheid moeten worden gegeven aan dat wat de gemeente doet. Maar de gemeente kan nog meer. En het CDA wil gezamenlijk met maatschappelijke organisaties, ondernemers en particulieren de uitdaging aanpakken om eind 2014 als de Millenniumhoofdstad van Nederland te boek te kunnen staan.

De eindigheid van de voorraad fossiele brandstoffen en de sterke toename van het verbruik ervan, veroorzaken een onvoorspelbare prijsontwikkeling. Van een heel andere orde is de invloed op de klimaatverandering door fossiele brandstoffen. De broeikasgassen die erdoor ontstaan zorgen voor opwarming van de aarde met de daaruit voortkomende gevolgen van onder meer stijging van de zeewaterspiegel en invloed op de flora en fauna in ons land.

Besparing op energie levert direct de meeste winst op, zowel in geld als in milieubeïnvloeding. In de woningbouw valt hierbij te denken aan: optimale isolatie, doorstroom warmwatervoorziening in plaats van een boiler, het gebruik van warmtepompen voor verwarming in de winter en verkoeling in de zomer. Ook zijn voordelen te behalen door warmtekrachtkoppeling (generator en warmwatervoorziening), de stroom opwekkende cv-ketel en de benutting van restwarmte van bedrijven voor verwarming van bedrijfsruimtes, kantoren en woningen. Een nieuwe generatie cv-ketels produceert naast warmte ook elektriciteit.

Plaatselijk kan ook energie opgewekt worden. Voor de echt grote windturbines zal op Zwols grondgebied geen plek meer zijn. Vier is voldoende. Maar particulieren/ondernemers kunnen bijdragen door zonnecollectoren te installeren of kleinere windmolens. Omdat de ontwikkeling van kleinere huis-, tuin- en keukenturbines versneld plaatsvindt, zal het niet lang meer duren voordat ieder huishouden uiteindelijk zijn eigen molen aan of op het huis kan plaatsen. Die ontwikkeling moet nauwgezet gevolgd worden.

De gemeente moet klaar zijn voor facilitering van de plaatsing. Op dit moment kan dit nog lastig zijn vanwege allerlei benodigde vergunningen. Het CDA wil dat het vergunningstelsel vereenvoudigd wordt zodat het voor particulieren eenvoudiger wordt om hun eigen bijdrage te leveren aan het energieprobleem. Daarnaast moet de gemeente haar voorbeeldrol duidelijker vorm geven. Het CDA zou graag willen zien dat de gemeente haar eigen gebouwen en eigendommen gebruikt om duurzame energie op te wekken. Aan het eind van de periode zou

het CDA willen zien dat de gemeente vijftig procent van haar eigen energiebehoefte zelf duurzaam opwekt.

Het CDA Zwolle wil:

- Dat de gemeente Zwolle in 2014 zorgt voor vijftig procent van haar eigen energiebehoefte;
- Facilitering en/of subsidiering van plaatsing van particuliere windmolens/zonnecollectoren;
- Platte daken van overheidsgebouwen en basisscholen benutten voor plaatsing zonnecollectoren: één hectare aan zonnepanelen in Zwolle neerleggen.

8. Financiën en gemeentelijke lasten

Het CDA staat voor een degelijk en gezond financieel beleid. En financiële soliditeit is zeker nu van groot belang. In zijn algemeenheid heeft de gemeente de taak om te zorgen voor financiële stabiliteit. Dit houdt niet alleen in het op orde hebben van het eigen huishoudboekje van Zwolle, maar in overleg met bedrijfsleven, woningbouwcorporaties en onderwijs- en zorginstellingen blijven zorgen voor het nemen van stimulerende maatregelen. Het CDA is van mening dat in 2010-2014 maatregelen genomen moeten worden om ervoor te zorgen dat zicht blijft op een sluitende meerjarenraming.

Maar bij dreigende tekorten en gedwongen maatregelen zal in de eerste plaats gezocht worden naar bezuinigingen op bestaand beleid. Waarbij de drie kerntaken van de gemeente zoveel mogelijk zullen worden ontzien, zijnde de zorg voor werk, zorg voor een florerende economie en zorg voor participatie van iedere Zwollenaar in de Zwolse samenleving. Op het minimabeleid en de uitvoering van de Wmo zal dus bijvoorbeeld niet worden bezuinigd.

Wanneer de financiële reserves op orde zijn en de belastingen voor de burgers en ondernemers niet meer stijgen dan de inflatie kan financiële ruimte ontstaan voor nieuw beleid/nieuwe investeringen. Maar vooral blijven we streven in deze tijden naar een gezonde financiële basis voor de gemeente.

Het CDA Zwolle wil:

- Sluitende meerjarenraming 2014;
- Budget voor Nieuw beleid ten laste van budget Oud beleid;
- Dat bij bezuiniging de prioriteit blijft liggen bij de primaire taken van een gemeente: zorg voor werk, economie en participatie;
- OZB in beginsel slechts verhogen met het inflatiepercentage. Additionele verhoging slechts indien hoogst noodzakelijk;
- Dat gemeentelijke leges maximaal kostendekkend zijn.

9. Gezin

Kinderen en jongeren moeten kunnen opgroeien in geborgenheid en veiligheid. In het christendemocratische gedachtegoed zijn stabiele gezinnen en families hoekstenen van de samenleving. Het CDA realiseert zich ook dat dit niet altijd de traditionele gezinsverbanden hoeven te zijn. Hoe de opvoedingssituatie er ook uit ziet, het besef en de voorwaarden dienen aanwezig te zijn dat geborgenheid en veiligheid kan worden gegarandeerd. Als het goed gaat in gezinnen, moet de gemeente op afstand te blijven. De gemeente heeft een taak heeft bij de ondersteuning of zelfs bescherming van kwetsbaren, zoals kinderen en jongeren.

Beleid gericht op verbinding en ontmoeting tussen generaties, tussen jong en oud drukt het uitgangspunt van (leeftijd)solidariteit uit. Het beschikken over Centra voor Jeugd en Gezin

(CJG) waar op een laagdrempelige wijze ouder en opvoeder naartoe kunnen voor met hun vragen over het opvoeden van kinderen, is hierbij van groot belang. Organisaties die zich bezighouden met opvoedingsondersteuning dienen eventuele problemen vroegtijdig te signaleren en te behandelen. De huidige 'knip' tussen consultatiebureaus en GGD moet verdwijnen: elk gezin met minderjarige kinderen moet een vaste jeugdverpleegkundige hebben.

Voor gezinnen met opvoedproblemen moet het mogelijk worden om, zonder indicatiesysteem, snel wat meer hulp te kunnen inzetten.

Een van de ernstigste bedreigingen voor het goed functioneren van gezinnen is huiselijk geweld: bij constatering hiervan dient snel hulp ingezet te worden voor slachtoffers en plegers, waar nodig met het opleggen van een tijdelijk huisverbod aan de pleger. Maatschappelijke organisaties moeten hierbij samenwerken en mogen zich dus niet verschuilen achter privacyreglementen.

Het CDA Zwolle wil:

- Elk gezin met minderjarige kinderen moet een vaste jeugdverpleegkundige hebben;
- Bijstandsmoeders moeten een personal coach krijgen die hen bijstaat op meerdere terreinen;
- Tijdelijk huisverbod voor pleger huiselijk geweld;
- Een jongerenwerker actief in iedere wijk;
- Jongeren faciliteren in organiseren van activiteiten voor jongeren.

10. Jeugd- en jongerenbeleid

Stabiele gezinnen dragen bij aan een evenwichtige persoonlijkheidsontwikkeling, goede werk- en schoolprestaties en het meedoen aan sociale activiteiten. De gemeente draagt er zorg voor dat er voldoende welzijnswerk en cultuuronderwijs is en faciliteert sport- en vrijwilligersverenigingen; jongerenwerkers zijn voor het CDA onmisbaar om dit beleid te kunnen realiseren. Het wijkgericht werken heeft hierbij prioriteit.

Met de meeste jongeren in onze gemeente gaat het gelukkig goed. Deze jongeren moet de gemeente actief betrekken bij allerlei ontwikkelingen en er dient op hun behoeften te worden ingespeeld. De jongerenraad dient hierbij een belangrijke rol te vervullen.

Het is van belang dat bij de inrichting van de openbare ruimte rekening met kinderen en jongeren wordt gehouden en voldoende speelruimte met leuke en veilige speelvoorzieningen wordt gerealiseerd. Daarbij moeten vooral de oudere jeugd niet worden vergeten. De controle bij bestaande hangplekken moet overigens goed gehandhaafd blijven.

Het CDA erkent het belang van samenwerking tussen de jongeren zelf, hun thuissituatie, school, kerken en maatschappelijke organisaties. De gemeente faciliteert netwerken die problemen signaleren en aanpakken. Maatschappelijke organisaties die activiteiten ontwikkelen voor de jeugd moeten gesteund worden door de gemeente.

Jeugdwerkloosheid kan samengaan met jeugdcriminaliteit. Het ingezette overheidsbeleid om jeugdwerkloosheid tegen te gaan moet daarom krachtig worden ondersteund.

Jongeren zijn onevenredig vaak het slachtoffer van criminaliteit. Tegelijkertijd zijn ze een belangrijke dadercategorie. Daarom verdienen jongeren in het veiligheidsbeleid speciale aandacht. De aanpak van jeugdcriminaliteit vergt een integrale aanpak. De gemeente moet zorgen voor een strakke sturing van de samenwerking tussen instellingen die problemen signaleren en instellingen die deze problemen kunnen aanpakken, waaronder politie, het welzijnswerk, de GGD, huisartsen en leerplichtambtenaren. Een goede preventie van problemen waar jongeren mee te maken krijgen is van grote waarde. Een lange wachttijd

voordat een straf wordt uitgevoerd staat haaks op de pedagogische doelstelling. Daarom is een efficiënte procedure voor de aanpak van jeugdcriminaliteit van belang.

Het gemeentelijke gezondheidsbeleid moet vooral gericht zijn op preventie en het zo vroeg mogelijk signaleren van specifieke gezondheidsrisico's, ziektes en aandoeningen onder kinderen en jongeren alsook onder bepaalde (leeftijds)groepen niet-westerse allochtonen. Overmatig alcoholgebruik en overgewicht bij jongeren zijn op lange termijn ernstige bedreigingen van de gezondheid. Het bevorderen van een gezonde leefomgeving is voor het CDA een belangrijk onderwerp.

Het CDA heeft een stevige ambitie als het gaat om de relatie tussen duurzaamheid en gezondheidsbeleid. Zwolle kent bijvoorbeeld veel kinderen met problemen van overgewicht. Wij willen dat aandachtspunt aanpakken door onder andere voorzieningen te realiseren en activiteiten te initiëren of faciliteren die het voor hen mogelijk maken om te bewegen. Daarvoor willen we bv. speelvelden aanleggen in buurten en wijken die sportmogelijkheden ontberen (zoals de Diezerpoort) en de organisatie van buurtsportdagen door buurtbewoners stimuleren.

11. Maatschappelijke participatie

Kerken, moskeeën, synagogen en levensbeschouwelijke organisaties, zoals het Leger des Heils, vervullen een belangrijke rol bij de bewustwording van en het zoeken naar oplossingen van maatschappelijke problemen. Kerken en levensbeschouwelijke organisaties spelen een belangrijke rol bij het opvangen van vluchtelingen, van daklozen en bij de bestrijding van armoede.

Problemen en kansen in de maatschappij ontstaan dikwijls dicht bij de burger. Oplossingen en verzilveren van kansen moet dus dicht bij de burger gebeuren. Naast een goed wijkgericht werken kan dit ook bereikt worden door gebruik te maken van de vele organisaties die juist dicht bij de burger staan. Het CDA wil meer gebruik maken van de kennis en het netwerk van organisaties als Kerken, sportverenigingen, wijkverenigingen, belangenorganisaties, enz. Deze organisaties zijn het bindmiddel van de maatschappij en de gemeente kan ze steunen maar ook voordeel doen bij deze verenigingen.

Het CDA wil bij het ontwerpen van beleid vaker gebruik maken van de expertise bij maatschappelijke organisaties. Daarnaast moet de gemeente ervoor zorgen dat deze maatschappelijke organisaties hun werk kunnen doen zonder lastig gevallen te worden door allerlei overbodige wet en regelgeving. Verenigingen moeten door de gemeente actief ondersteund worden bij zaken als vergunningverlening en het aanvragen van ontheffingen. Daarnaast blijft het noodzakelijk dat organisaties terug kunnen vallen op experts bij vragen, zoals dit nu veelal door sportservice Zwolle of de vrijwilligerscentrale gebeurt.

Het CDA Zwolle wil:

- Zich beïnvloedbaar opstellen jegens kerken en andere levensbeschouwelijke en maatschappelijke organisaties tijdens een jaarlijks te organiseren bijeenkomst;
- Samenwerking zoeken met Diaconaal Platform Kerken;
- Betrokkenheid van kerken en daarmee te vergelijken instituties bij de uitvoering van (onderdelen van) de Wmo.

12. Duurzaam ontwerpen, bouwen en gebruiken

Alhoewel in sommige delen van Nederland sprake is van krimp van de bevolkingsomvang is de verwachting dat daar in Zwolle geen sprake van is. Door de ligging van Zwolle en de relatief gunstige economische positie zal, ook de komende tijd, Zwolle blijven groeien.

Het CDA wil een beheerste en natuurlijke groei van Zwolle. Nieuwe woningen zijn enerzijds nodig om deze natuurlijke groei op te vangen en anderzijds om de wijziging in het woongedrag van onze inwoners te faciliteren. Bij dit laatste wordt bedoeld op het feit dat gemiddeld gezien er steeds minder mensen in één woning wonen en de groei van het aantal eenpersoonshuishoudingen. Dat betekent dat veel meer eenpersoonswooneenheden nodig zijn. Het gaat hier niet alleen om studentenhuisvesting, maar juist ook om goedkope huisvestingsmogelijkheden voor jongeren zonder baan of met laagbetaalde banen. Ook zij willen zelfstandig wonen.

Door de wereldwijde economische recessie stagneert momenteel de woningmarkt. Om toch voldoende woningen te realiseren heeft de gemeente in samenwerking met de Zwolse woningbouwcorporaties, makelaars en ontwikkelaars Zwolse maatregelen genomen. Deze maatregelen zullen ook de komende tijd, indien nodig, gecontinueerd dienen te worden. Hierbij dient uitsluitend ingespeeld te worden op de woonwensen van de toekomstige bewoners. Om ook de komende generatie te kunnen huisvesten en in te spelen op de woonwensen zijn nieuwe woningen nodig. Het CDA wil, om het buitengebied zo veel mogelijk te sparen en om te komen tot een duurzame ontwikkeling van onze stad, dat deze woningen in eerste instantie in de huidige stad/bebouwde kom worden gebouwd. Dit vereist natuurlijk een zorgvuldige afweging waar communicatie met omwoners van essentieel belang is. Maar ook zijn nieuwe woongebieden nodig. Het CDA denkt daarbij niet aan een nieuwe grote wijk à la Stadshagen, maar aan meerdere kleinere gebieden rondom de stad die zo veel mogelijk aansluiten aan de huidige stad. De resultaten van de onderzoeken die momenteel lopen bij Stadsbroek, Dijklanden en Vechtpoort moeten worden beoordeeld en vervolgens zal door het CDA een duurzame beslissing genomen worden. Voor het CDA zijn de huidige natuurwaarden van deze gebieden van belang, maar ook de mogelijkheden voor de ontsluiting van deze nieuwe gebieden met wegen, fietspaden en openbaar vervoer (infrastructuur) en de benodigde voorzieningen zijn belangrijke wegingsfactoren.

Ook bij de ontwikkeling van de benodigde bedrijventerreinen moet zuinig omgesprongen worden met ruimte. Het CDA wil nog meer inzetten op inbreiding van bestaande bedrijventerreinen en waar mogelijk en noodzakelijk te komen tot transformatie ervan. Een goede bereikbaarheid van de bedrijventerreinen met auto, fiets én openbaar vervoer is van wezenlijk belang voor de economische ontwikkeling van de Zwolle.

Een vitale stad heeft het platteland nodig; voor voedselvoorziening (via kleinschalige (dus biologische) landbouw) en voor recreatiemogelijkheden met natuur en landschap om van te genieten en met ruimte om tot rust te komen. Omgekeerd heeft een vitaal platteland de stad nodig; voor grotere winkelvoorzieningen, onderwijs- en cultuurinstellingen en voor de economische ondersteuning van het omringende platteland. In het ruimtelijk beleid komt het er op aan de verschillende functies van werken, zorg, welzijn, wonen en leren te combineren zodat een zo compleet mogelijke leefgemeenschap ontstaat. Dit is niet alleen nodig omdat de ruimte beperkt is, maar ook om mensen in staat te stellen elkaar te ontmoeten. Bij alle deze ontwikkelingen gaat het niet om het 'groei-denken', maar om een duurzame benadering. Door bewust sturend handelen van de gemeente kan de groei leiden tot versterking van de kernkwaliteiten van Zwolle: groen, ruimte en voorzieningen.

Het CDA Zwolle wil:

- Facilitering van de blijvende groei in Zwolle;
- Gemaakte afspraken voor uitbreiding van de stad respecteren (o.a. Berkum, Dijklanden, Stadsbroek);
- Ontwikkeling van meer eenpersoonseenheden;

- Wachttijden voor een woning moeten korter door onder meer het woningpuntensysteem te verbeteren;
- Op bedrijventerreinen moet voor kleinschalige bedrijvigheid kavels beschikbaar worden gemaakt die kleiner dan 2500 m² zijn;
- Kleinschalige bedrijven moeten opgenomen kunnen worden in woonwijken. Werken in woonwijken bevorderen;
- Dorpen moeten hun natuurlijke aanwas kunnen opvangen. Dit betekent een gefaseerde bouw, waarbij de rood-voor-roodregeling ingezet kan worden.

13. Openbare ruimte (schoon, heel en veilig)

De inrichting van de publieke ruimte raakt ons allen. Het gaat om het scheppen van een zo goed mogelijk evenwicht tussen wonen, werken en recreëren, tussen economische en ecologische functies. Ruimtelijke ordening is een middel en geen doel.

De gemeente moet zorgen voor een goed onderhoud van de openbare ruimte, zowel in het stedelijk gebied als in de dorpen en het buitengebied. Het tegengaan van (het ontstaan van) achterstallig onderhoud heeft prioriteit.

Regelmatig wordt een wijk- of buurtschouw gehouden. Ook wijkgericht werken is een goede manier om dichtbij en op vraag van de burger bezig te zijn met inrichting en onderhoud van de openbare ruimte. Een verloederde publieke ruimte kan gevoelens van onveiligheid oproepen. Bij de (her)inrichting van straten en pleinen dient er aandacht te zijn voor het gebruik van duurzame voorzieningen en of het onderhoud goed kan worden uitgevoerd. Er wordt rekening gehouden met de wensen en behoeften van kinderen, ouderen en gehandicapten. Dus ook een levensloopbestendige en aanpasbare openbare ruimte. Binnen elke wijk of buurt dient een 'plein' uit te nodigen tot verbinding en ontmoeting. Verder vindt het CDA het nodig dat de gemeente de algemene onderhoudsnorm regelmatig opnieuw bekijkt en waar nodig bijstelt. Verloedering en vervuiling moeten worden tegengegaan door bijvoorbeeld in de binnenstad regelmatig de straten te vegen, vernielingen binnen een week te herstellen of grote zogenaamde 'Opzomerdagen' te organiseren naar Rotterdams voorbeeld. Ook particuliere verhuurders en particuliere woningbezitters dienen, zo nodig, te worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor de publieke ruimte.

In de gemeente dient voldoende ruimte te zijn voor groenvoorzieningen. Dit groen moet goed onderhouden worden, op peil worden gehouden en waar mogelijk worden uitgebreid. Regelmatige controle daarvan is belangrijk om ook hier verloedering en vervuiling te voorkomen.

De kunst is niet voor iedereen even toegankelijk. Omdat de openbare ruimte wel voor een ieder leefbaar moet kunnen zijn hecht het CDA -in aanvulling op de kunst in de openbare ruimte - aan een aankleding van de openbare ruimte die meer aansluit bij de behoefte van de inwoners van de buurt of wijk. Om verwarring te voorkomen noemen we deze aankleding decoratie. Decoratie van de openbare ruimte kan de eigenheid van de woonomgeving vergroten.

Het CDA Zwolle wil:

- Minimaal 1x per jaar wordt wijk-/buurtschouw gehouden;
- Betrokkenheid van bewoners bij het schoonhouden en schoonmaken van hun wijk, bijvoorbeeld door een jaarlijkse opruimdag;
- Alle (aanstaande) onderhoudswerkzaamheden worden kenbaar gemaakt met behulp van Google-earth;
- Verbetering verlichting in tunnels;
- Meer hondenuitlaatplekken en hondenlooslooplekken;
- Handhaven van het anti-plakbeleid;
- Bestrijden van graffiti;
- Capaciteit vuilnisberging in binnenstad voldoende groot maken;

- Schone winkelgebieden buiten de binnenstad;
- Voldoende ruimte voor groenvoorzieningen, recreatie- en uitloopmogelijkheden voor de Zwollenaren.

14. Ouderen

Oudere mensen nemen in onze samenleving een steeds prominentere plaats in. Zij laten van zich horen en komen voor zichzelf op. Met veel ouderen gaat het goed als gevolg van een hoger opleidingsniveau en een goede inkomenspositie. Het CDA wil ouderen uitdagen om onderdeel te blijven van de samenleving door 'fitte vutters' tijdens een jaarlijks te organiseren evenement bij elkaar te brengen om hen te stimuleren vrijwilligerswerk of andersoortige activiteiten te doen in hun eigen wijk. Op die manier kunnen ouderen bijdragen aan het leggen van verbindingen.

Er is ook een groep ouderen die behoort tot de meer kwetsbaren in onze samenleving. Deze verdienen extra aandacht en ondersteuning. Eigen inbreng van ouderen is belangrijk, evenals de samenwerking met Zwolse ouderenorganisaties, die de belangen van ouderen behartigen. Dit kan onder meer door regelmatig contact met ouderen- en welzijnsorganisaties te houden om de uitvoering van vastgesteld beleid te volgen, nieuwe ontwikkelingen te signaleren en zondig het beleid bij te stellen. Ook onderschrijft het CDA het belang van de eigen identiteit van de verschillende organisaties en klantengroepen en het zorgdragen voor regelmatige informatie en voorlichting over voorzieningen en regelingen voor ouderen (éénloketoorganisatie).

Op het gebied van wonen wil het CDA zolang mogelijk de zelfredzaamheid van de oudere burger stimuleren. Dit kan door het realiseren van voldoende geschikte en een gedifferentieerd aanbod van woningen voor ouderen binnen de wijken van de stad en kernen van de buitengebieden, zodat zij zo lang mogelijk kunnen terugvallen op hun eigen opgebouwde netwerk. Hierbij is het CDA een voorstander van een gedoseerd doelgroepenbeleid benadering zodat meer recht gedaan wordt aan de heterogeniteit van wensen en behoeften van de doelgroep ouderen. In en rond de woonzorgzones wil het CDA een verder opplussen van de woningen. Het ingezette beleid om tot realisatie van de door het CDA ontwikkelde drie-generatiewoningen te komen zal worden voortgezet. Aanvullend hierop zal de ontwikkeling van mantelzorgwoningen gestimuleerd worden.

Daar waar nodig stimuleert de gemeente periodieke huisbezoeken om de risico's op vereenzaming en verwaarlozing van alleenstaande ouderen te monitoren.

Binnen grotere woonvormen vindt het CDA het belangrijk dat er voldoende ruimte geboden wordt voor geloofs- en identiteitsbeleving van de burgers die er wonen. De grotere woonvormen worden gestimuleerd en ondersteund in hun activiteiten om vereenzaming tegen te gaan, bijvoorbeeld in de vorming van en huisvesting van aantrekkelijke seniorenwoongemeenschappen. Het contact tussen de generaties moet door de gemeente worden gestimuleerd, bijvoorbeeld door schoolprojecten, maatschappelijke stages, maar ook door het stimuleren van vrijwilligerswerk door ouderen binnen schoolorganisaties.

Het CDA Zwolle wil:

- Een jaarlijks terugkerend evenement voor 'fitte vutters' om hen te stimuleren betrokken te blijven bij de samenleving door middel van bijvoorbeeld het doen van vrijwilligerswerk;
- Voldoende bouw van een gedifferentieerd aanbod van seniorenwoningen binnen de eigen woongebieden en bevorderen dat (huidige) woningen aangepast worden (opplussen woningen) , zodat zij langer zelfstandig kunnen blijven wonen.

15. Parkeren

Het gebruik van de auto is een gegeven dat in de woonomgeving moet worden gefaciliteerd op een zodanige wijze dat het niet tot overlast leidt. In wijken met nieuwbouw en herontwikkeling moeten bouwers en ontwikkelaars opdracht krijgen om per woning minimaal twee parkeerplaatsen te realiseren, waarvan maximaal één parkeerplaats in de openbare ruimte mag worden gerealiseerd. Het CDA wil de bouw van stallinggarages voorzien van camerabewaking stimuleren. In het bestaand gebied is dit lastiger. Hier moeten oplossingen komen door stallinggarages te bouwen tegelijk met een beperking van het aantal geparkeerde auto's in de openbare ruimte.

Bedrijven moeten in principe in staat zijn op eigen terrein in de parkeerbehoefte te voorzien. Hierdoor is parkeren van bedrijfsvoertuigen in de openbare ruimte niet aan de orde. Dit moet geweerd worden.

Het CDA Zwolle wil:

- Parkeertarieven: minimale parkeerduur twee uur;
- In de schilwijken betaald parkeren tot 19.00 uur op andere dagen dan koopavonden;
- De bouw van stallinggarages voorzien van camerabewaking stimuleren;
- Parkeergelegenheid aan Noordelijke rand van de binnenstad in onderzoek nemen (vervanging Noordereiland);
- Voorzieningen in parkeergarages voor het opladen van elektrische auto's;
- Gratis parkeren binnenstad voor elektrische auto's;
- Rondom binnenstad betere handhaving van parkeerbeleid.

16. Platteland en stad

In Zwolle vormen landbouw en natuur de hoofdfuncties in het buitengebied. De landbouw is daarbij van oudsher een onmisbare schakel in het beheren van de buitengebieden. Voor een efficiënte landbouw valt aan een aanzienlijke verbetering van de bedrijfsgrootte niet te ontkomen. Daarnaast is ook hier creativiteit en ondernemerschap van belang om de landbouw niet te laten verdwijnen.

Het platteland van Zwolle is van oudsher een agrarisch gebied. Het CDA is voor creativiteit en ondernemerschap om de landbouw niet te laten verdwijnen. De gemeente dient nieuwe initiatieven als het 'kamperen bij de boer' en andere nevenactiviteiten die een tweede inkomen geven te ondersteunen. Ook dient de gemeente ondernemers te wijzen op beschikbare subsidies voor hun bedrijfsvoering bijvoorbeeld de regeling 'ruimte voor ruimte'.

Het kernenbeleid in de gemeenten dient gericht te zijn op instandhouding van een zo goed mogelijk voorzieningenniveau in de kernen. Over sommige voorzieningen kan de gemeente zelf beslissen (bijv. bibliotheken). Soms kan de gemeente stimuleren (bijv. subsidiebeleid), soms is de gemeente vooral regisseur (bijv. winkels, zorgvoorzieningen, postagentschappen). Het CDA vindt dat vooral de voorzieningen voor ouderen en kinderen speciale aandacht verdienen. Soortgelijke voorzieningen in meer kernen zijn altijd duurder dan een dergelijke voorziening voor een hele gemeente. Uitgangspunt is: decentraal wat kan én financieel haalbaar is.

De burger moet zoveel mogelijk bij de plaatselijke activiteiten betrokken blijven. Dit bevordert de saamhorigheid. Ter bevordering van de leefbaarheid moeten in elke kern regelmatig woningen worden gebouwd, in elk geval voor de aanwas. Voor het CDA heeft het op korte termijn bouwen van betaalbare senioren- en jongerenwoningen prioriteit.

Het CDA wil:

- Bestemmingsplannen buitengebied op orde;
- Ontwikkeling gemengde functies op het platteland stimuleren en faciliteren;
- Inbreiden gaat voor uitbreiden;
- Stimuleren van meer recreatieve voorzieningen langs fietsroute Rondje van Zwolle;
- IJssel- en vechtgebied recreatief aantrekkelijker maken.

17. Regiofunctie

Voor de medeoverheden (provincie, rijk en Europa) zijn de regionale samenwerkingsverbanden tussen gemeenten van groot belang. Dit geldt ook voor het regionale samenwerkingsverband Zwolle Kampen Netwerkstad. Sinds 2000 voeren we samen projecten uit op het terrein van bereikbaarheid, wonen, werken en ruimte.

Zwolle, met haar voorzieningen, bevolking en bezoekers, vormt als stad de inspiratiebron van cultuur, kennis en innovatie. In de grote steden vinden veel mensen hun werk. Een stad als Zwolle moet aantrekkelijk zijn voor inwoners die kennis moeten leveren en innovatiekracht moeten vormgeven. Er is een zekere massa nodig om dat te bewerkstelligen. Massa die alleen ontstaat als een geconcentreerde inzet wordt gepleegd. Inzet op onbescheidenheid en een basisvoorzieningenniveau dat aanspreekt en inspireert.

Als Zwolle kunnen wij deze uitdagingen niet alleen aan. Steden ontwikkelen zich immers in relatie tot hun omgeving, tot randgemeenten. Daarom willen wij de nieuwe uitdagingen in een regionaal perspectief benaderen. Het CDA zet in op intensievere verdere regionale samenwerking dan alleen in de netwerkstad om de uitdagingen voor de krimp- en groeiscenario's en de duurzaamheidsopgave gezamenlijk op te pakken.

Infrastructurele vraagstukken en regionale bedrijvigheid zijn thema 's waar het zaak om gezamenlijk tot een aanpak te komen en oplossingen te vinden voor knelpunten.

Om de verbindingen met provincie, rijk en Europa te verbeteren is een constante werkwijze van relatiebeheer en lobby noodzakelijk. Zwolle moet meer naar buiten kijken, en haar netwerk op alle niveaus vergroten en intensiveren.

Het CDA Zwolle wil:

- De externe oriëntatie van de gemeente versterken;
- Bovenregionale winkelconcepten stimuleren en faciliteren.

18. Scholen

(PO) Een belangrijke taak van de gemeente om goed onderwijs te faciliteren is de onderwijshuisvesting. Voor het CDA is een goede en kwalitatieve verdeling van onderwijsvoorzieningen over de gemeente van belang. Daarbij dienen beheer- en onderhoudsplannen actueel, en leerlingenprognoses en financiële reservevorming realistisch te zijn. Waar mogelijk vindt doordecentralisatie van onderwijshuisvesting plaats, zodat schoolbesturen en -directies zelf beslissingen kunnen nemen over hun eigen voorzieningen. Goed overleg en duidelijke afspraken tussen schoolleiding en gemeente zijn daarbij cruciaal.

(VO) Het voortijdig schoolverlaten van jongeren in het middelbaar onderwijs blijft voor het CDA een zorgpunt. Gebleken is dat de reden van uitval diffuus is; het is daarom van belang dat de gemeente maatwerk biedt om schooluitval te voorkomen en waar nodig te bestrijden.

Een breed pallet aan maatregelen, waarbij nadrukkelijk verbinding moet worden gezocht met onder meer (jeugd)zorginstellingen en politie, is dusdoende noodzakelijk.

(HBO) Voor het CDA blijft het streven naar de vestiging van (meer) hoger beroepsonderwijs een belangrijk onderwerp. Dit type onderwijs is van belang om onze jongeren een kans te bieden om in Zwolle een vervolg te geven aan hun onderwijs carrière. Daarnaast komt hoger beroepsonderwijs de innovatieve kracht in Zwolle ten goede; zeker wanneer wordt gestreefd naar een optimale aansluiting tussen de lokale economie en het onderwijs. Het verstevigen van de relatie tussen onderwijs en bedrijfsleven is voor het CDA van groot belang.

Belangrijk aandachtspunt bij het streven naar (meer) hoger beroepsonderwijs zijn de voorzieningen die voor studenten (voor zowel ROC als HBO-studenten) moeten worden getroffen. Met name de studentenhuysvesting is cruciaal; het kunnen aanbieden van onderwijs wat aan een vraag beantwoord, moet hand in hand lopen met hebben van voldoende huysvesting. Waar nodig en mogelijk moet de gemeente de rol van regisseur op zich nemen. Voor culturele en sportieve voorzieningen voor studenten ziet het CDA mogelijkheden om aansluiting te vinden bij de huidige (culturele en sportieve) infrastructuur. Sportverenigingen en culturele instellingen maken met HBO/OC afspraken over mogelijkheden voor studenten om te kunnen sporten en cultureel te doen. Een masterplan Onderwijshuysvesting is van groot belang om de staat en behoefte ter zake van onderwijsgebouwen te kennen en tijdig daarvoor de financiële middelen te reserveren.

19. Sport – Breedtesport

Sport is een bindende factor in de samenleving. Sport is in de visie van het CDA dan ook meer dan 'de belangrijkste bijzaak in het leven'. Sport raakt aan alles wat we op dit moment in Nederland zo belangrijk vinden: gezondheid, veiligheid, normbesef, integratie en maatschappelijke binding. Veel Zwollenaren zijn als vrijwilligers zijn actief bij sportverenigingen. Veel mensen genieten van de sportprestaties van anderen. Daarom draagt het CDA ook de topsport een warm hart toe. Het CDA vindt het belangrijk dat met name kinderen aan sport doen. Sporten is niet alleen gezond, maar bij het sporten is er op een vanzelfsprekende manier aandacht voor de overdracht van waarden en normen. Ook heeft sport een belangrijke maatschappelijke en sociale functie voor individuen en de gemeenschap als geheel.

Het CDA hecht aan een bloeiend (sport)verenigingsleven. De gemeente biedt sportverenigingen financiële en organisatorische ondersteuning waar nodig. Het CDA legt ten aanzien van deze ondersteuning de prioriteit bij de buurt- en breedtesport. Van verenigingen mag inspanningen verwacht worden als het gaat om het bevorderen van de maatschappelijke participatie van bepaalde doelgroepen, zoals jongeren, allochtonen, gehandicapten en mensen met een laag inkomen. De bereikbaarheid, toegankelijkheid en de veiligheid van sportvoorzieningen en evenementen dient de gezamenlijke zorg te zijn van de gemeente en de betrokken verenigingen en organisaties.

Het CDA Zwolle wil:

- Doorontwikkelen Sportservice Zwolle;
- De gehandicaptensport in Zwolle blijvend faciliteren;
- Masterplan Sportaccommodaties realiseren;
- Stimuleren door Zwollenaren te organiseren buurtsportdagen.

20. Veiligheid en leefbaarheid

Je veilig voelen in je woon-, werk- en leefomgeving is essentieel. Dankzij het stevige beleid de afgelopen jaren is de geregistreeerde criminaliteit gedaald en voelen meer mensen zich veilig. Deze lijn moet worden voortgezet. Veiligheid is een zaak voor iedereen en niet alleen van politie en justitie. Het veiliger maken van steden en platteland is een taak van gemeenten, politie en justitie, burgers, ouders, scholen, buurtverenigingen, horeca, winkeliers, woningcorporaties en sportverenigingen. De veiligheid wordt bevorderd in een samenleving waarin respect voor elkaar en elkaars eigendommen en medeverantwoordelijkheid voor een schone en hele leefomgeving door inwoners (wijkbewoners) zelf gedragen wordt. De gemeente Zwolle moet niet alleen investeren in de noodzakelijke toezicht en daadwerkelijke handhaving, maar vooral ook in maatregelen die de sociale samenhang in wijken bevorderen en andere preventieve activiteiten (zoals buurtnetwerken, etc). Maar voorkomen is altijd beter dan genezen. Daarom is naast het aanpakken van geweld ook preventie voor het veiligheidsbeleid een belangrijk thema.

De zorg van overheid en wijkbewoners

Veel problemen komen op wijk- of buurtniveau aan de oppervlakte. Op dit niveau moet dan ook nauw worden samengewerkt door de gemeente en de verschillende lokale partners. Politie en justitie zijn daarbij het belangrijkste, maar het veiligheidsbeleid hangt ook samen met de inrichting en het beheer van de publieke ruimte. De bewonersorganisaties, woningbouwverenigingen, ouderen- en jongerenorganisaties zijn daarom bondgenoten van elkaar als het gaat om een veilige omgeving voor alle burgers.

Overlast aanpak

Een belangrijke taak voor de gemeente in het veiligheidsbeleid is de aanpak van overlast. Geweld mag onder geen enkele voorwaarde worden geaccepteerd. De taak van de gemeente is de openbare orde in samenwerking met politie en justitie te handhaven. Daarbij moet ook worden gereageerd op kleine overlast. Wanneer de politie hierin niet optreedt zullen burgers onderling minder geneigd zijn om elkaar hier op aan te spreken.

Het CDA Zwolle wil:

- Veiligheidshuis in Zwolle (politie, zorg en gemeente bij elkaar ten behoeve van veiligheid);
- Vaker preventief fouilleren in de binnenstad, rondom het stadion van FC Zwolle en in andere risicogebieden;
- Hangplekken minimaal een maal per week laten bezoeken door de wijkagent en de buurt-/jongerenwerker.

21. Verkeer en vervoer

Het mobiliteitsvraagstuk domineert een groot deel van de politieke discussie. Mobiliteit is een noodzaak en is essentieel voor de vestiging van bedrijfsleven en daarmee voor het op peil houden van de werkgelegenheid. Het veroorzaakt echter ook grote problemen: verkeersongevallen, files, lawaai en luchtvervuiling.

In beginsel is mobiliteit echter een groot goed waar iedereen recht op heeft, ongeacht de plaats waar iemand woont - in de stad of platteland. Ook mag niemand uitgesloten worden vanwege verminderde lichamelijke mobiliteit of hulpbehoefte.

De bereikbaarheid voor de regio is onlosmakelijk verbonden met Zwolle als werk- en voorzieningstad. Goede toegankelijkheid en parkeermogelijkheden zijn daarbij voorwaarden. De aansluiting met rijks- en provinciale wegen op het stedelijke wegennet blijft aandachtspunt. De Spoorzone geeft mogelijkheden om een nog grotere transitofunctie te vervullen. Daarbij moet de overstap van alle mobiliteiten naar het Openbaar Vervoer gefaciliteerd worden.

Binnenstedelijk is de fiets een goed alternatief en dit beleid kan voortgezet worden, maar de ogen mogen niet gesloten voor het ketenvervoer (via kinderopvang, naar het werk en op weg naar huis de boodschappen) dat een grotere automobilititeit met zich mee zal brengen. Het uitgangspunt dat dit in dezelfde wijken gebeurt is achterhaald en behoeft een herijking van de verkeersstromen. De binnenstedelijke wegenstructuur moet ook voor de moderne Zwollenaar aantrekkelijk blijven.

De ombouw van het Kamperlijntje tot een tramlijn wordt door het CDA van harte ondersteund, en een uitbreiding tot een tramlijn waarbij ziekenhuis en bedrijventerreinen verbonden worden, wordt gestimuleerd.

Bij het werken en de weg en andere (grootschalige) infrastructurele bouwwerken lijkt de verkeersveiligheid enige tijd ondergeschikt te zijn geweest. Bij afspraken met aannemers e.d. moet dit onderdeel zijn van de opdrachtverzekering en werkafspraken. Daarbij heeft de gemeente een controlerende taak.

Het CDA Zwolle wil:

- Verkeersveiligheid als onderdeel van de opdrachtverzekering en werkafspraken door en met aannemers bij het werken aan de weg en andere (grootschalige) infrastructurele bouwwerken. Er moet een veiligheidsparagraaf worden toegevoegd. Daarbij heeft de gemeente een controlerende taak;
- Naar iedere wijk gaat er overdag minimaal tweemaal per uur een bus;
- Naar de industriegebieden gaat er in de spijstijden minimaal twee bussen;
- Het eurotarief in het busvervoer blijft;
- Bij ontwikkeling van nieuwe woongebieden moet als eerste de infrastructuur fysiek en financieel geregeld zijn;
- In samenspraak met NS kijken naar mogelijkheden voor station in Zwolle-Zuid.

22. 24-uurseconomie

Om een tegenwicht te blijven bieden aan toenemende 24-uurseconomie, en om mensen te stimuleren tot overdenking of bezinning, wijst het CDA de ontwikkeling van een 24-uurseconomie op het Zwolse grondgebied af. Het CDA hecht veel waarde aan de zondag als dag van rust, bezinning en ontmoeting maar ook een dag van ontspanning.

Het CDA Zwolle wil:

- geen verdere verruiming van openstelling van winkels op zondag.

23. Wmo

Op 1 januari 2007 is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) in werking getreden. Deze wet geeft gemeenten de taak te zorgen voor een samenhangend pakket van diensten en voorzieningen, zodat iedereen kan participeren in de lokale samenleving. Mensen komen in de visie van het CDA het meest tot hun recht in hun relaties met anderen. Het participatiebeleid moet daarop gericht zijn.

Het CDA deelt het uitgangspunt van de Wmo dat mensen in eerste instantie zelf verantwoordelijk zijn voor hun eigen leefsituatie. Pas wanneer mensen dat niet (voldoende) kunnen en hun sociale omgeving geen ondersteuning biedt, is er een rol weggelegd voor de gemeente. De eigen verantwoordelijkheid van Wmo-cliënten is ook een financiële. Waar mogelijk moet een eigen bijdrage worden betaald voor maatregelen, hulp, voorzieningen of ondersteuning.

Daarbij is het wel van belang om de afweging van het kunnen dragen van verantwoordelijkheden op een sociale wijze wordt gemaakt; de menselijke maat moet ook bij de Wmo voorop staan. Burgers die (tijdelijk) niet meer op eigen kracht kunnen meedoen of zijn losgeraakt van de samenleving worden ondersteund bij het (weer) op een volwaardige manier kunnen deelnemen aan het maatschappelijke verkeer. Daarbij hecht het CDA aan goede samenwerking tussen professionals, mantelzorgers en vrijwilligers.

Het doel van de Wmo is om elke gemeente een leefbare lokale gemeenschap te laten zijn met een grote sociale samenhang in de wijken en buurten. In dat beeld past dat inwoners zelfredzaam en betrokken zijn bij hun omgeving; ze nemen zoveel mogelijk hun eigen verantwoordelijkheid en ondersteunen elkaar waar dat mogelijk is. Verantwoordelijkheid is daarbij geen negatief begrip; het biedt mensen kansen om in hun eigen omgeving talenten te ontwikkelen en te gebruiken. Uiteraard geldt dat de overheid ook hier klaarstaat voor mensen voor wie het nemen van verantwoordelijkheid niet mogelijk is.

Het CDA Zwolle wil:

- Het uitgangspunt 'op eigen kracht waar mogelijk en ondersteuning daar waar nodig' ten alle tijden handhaven;
- Mantelzorgers moeten betrokken worden bij evaluatie Wmo;
- Invoeren inkomenstoets voor voorzieningen vanuit Wmo.

24. Woningbouw

Woningbouwcorporaties, zorginstellingen, scholen, maatschappelijke organisaties en de gemeente kunnen samen meer bereiken dan dat iedere partij afzonderlijk. De gemeente moet partijen bij elkaar brengen om concrete afspraken te maken over goede, betaalbare woningen en voorzieningen. Het CDA blijft woningcorporaties aanspreken op hun maatschappelijke verantwoordelijkheid om te investeren in woningen en de kwaliteit van de leefomgeving.

De overheid richt zicht teveel op aantallen te bouwen en gebouwde woningen. De inzet van de gemeente zou zich meer moeten richten op de kwaliteit van de woningen. Er moet meer gebouwd worden naar de wens van de afnemers. Dat wil zeggen dat mensen meer dan nu de ruimte krijgen om te wonen zoals ze willen, en meer mogelijkheden krijgen om daarmee hun eigen leven vorm te geven en verantwoordelijkheid te nemen voor hun eigen huisvesting.

Bouwen wat mensen wensen moet het adagium daarbij zijn.

Rekening houden met de woonwensen van mensen kan door:

- mensen te betrekken bij de vormgeving van woningplannen;
- mensen uit te nodigen om te komen met creatieve ideeën voor hergebruik van panden en plekken.

De woonwensen gedurende de levensloop veranderen. Deels kunnen levensloopbestendige woningen hierin voorzien. Dit zijn multifunctionele woningen, die meerdere functies kunnen vervullen. De eisen ten aanzien van de oppervlakte en de inhoud van de woningen nemen gedurende de levensloop niet af. De verzilvering leidt tot een andere woningvraag, maar niet tot een vraag naar kleinere woningen. Het bouwen van generatiebestendige woningen past uitstekend in de aandacht voor duurzaamheid die het CDA wil bevorderen.

Doelgroepen die in de visie van het CDA extra aandacht behoeven zijn starters (we noemden eerder al de toenemende vraag naar eenpersoonswoningen) en senioren. De gemeente stimuleert vernieuwingen als kleinschalige woonvormen voor ouderen en andere woon/zorginitiatieven. Verder onderzoekt de gemeente de mogelijkheden van de realisatie van mantelzorgwoningen. In mantelzorgwoningen leven twee generaties dicht bij elkaar, maar wel met een eigen voorkeur. Initiatieven voor tijdelijke oplossingen in de vorm van bijplaatsunits worden met een positieve insteek benaderd en beoordeeld.

Voor de bestaande woningvoorraad wil het CDA positieve ontwikkelingen stimuleren, zoals meer mogelijkheden voor combineren van wonen en werken en het toestaan van woningaanpassingen als mensen zorg nodig hebben.

(Toekomstige) eigenaren en huurders van woningen moeten meer invloed en zeggenschap krijgen bij nieuwbouw.

De gemeente ondersteunt (collectief en individueel) particulier opdrachtgeverschap door gerichte maatregelen zoals kavelpaspoorten, advies en begeleiding, korting op leges, enzovoort.

De gemeente bouwt zelf geen woningen. Wel kan de gemeente in haar rol van leverancier van bouwkvelds en in haar ruimtelijk beleid stimuleren dat meer mensen door middel van een individuele bouwmogelijkheid in hun woonbehoefte voorzien. De afhankelijkheid van ontwikkelaars wordt hierdoor zowel voor de gemeente als voor initiatiefnemers vermindert.

Het CDA Zwolle wil:

- De zogeheten CDA-woningen promoten;
- Prioriteit geven aan de bouw van eenpersoonswoningen ;
- Ontwikkeling van 'Kangaroewoningen';
- Woningzoekerpuntensysteem sneller, eerlijker, beter maken;
- Extra aandacht voor starters door bijvoorbeeld sturing op grondbeleid (pacht, huurkoop, gedifferentieerd grondprijnsbeleid).

25. Wijkgericht werken

Veel problemen waar burgers tegenaan lopen zijn ongemakken in de directe leefomgeving. Hondenpoep, losse tegels speelplaatsen die niet voldoen, slechte verlichting, enzovoort. Deze problemen laten zich lastig oplossen vanuit een sterk centraal gerichte gemeente.

Voor het CDA is Zwolle te groot om alles op centraal niveau te willen regelen. Het is nodig dat er meer maatwerk op wijk en buurtniveau komt. Juist op zo'n laag niveau kunnen problemen makkelijker en goedkoper aangepakt worden. Het is daarbij van belang dat wijkbewoners weer verantwoordelijk worden voor de eigen leefomgeving en dat zij daarin zelf keuzes kunnen maken. Dit verbetert het leefklimaat en vergroot de saamhorigheid en binding binnen de samenleving. Dit laatste kan ook een rol spelen om de veiligheid binnen de wijk te vergroten. Juist in wijken waar men zich verantwoordelijk voelt zullen lastpakken aangesproken worden en kan er een gevoel van veiligheid ontstaan.

De huidige wijkplatformen en wijkanalyses zijn wat betreft het CDA niet efficiënt en effectief genoeg. De huidige invloed van de wijkmanager is te beperkt om echt iets voor de wijk te betekenen. De komende vier jaar wil het CDA gebruiken om te kijken naar hoe het wijkgericht werken verder vorm kan krijgen waarbij er meer invloed vanuit de wijken zelf mogelijk is. En deze nieuwe aanpak in ieder geval als pilot ook te realiseren.

Het CDA Zwolle wil:

- Steviger positie van wijkmanagers voor directe oplossing in wijken en buurten;
- Minder bureaucratie voor oplossingen op wijk-/buurtniveau;
- Voortzetten wijkbudgetten;
- Instrument wijkplatform meer van de burger maken.